

МОДЕРНИЗАЦИЯТА В ПОЗНАВАТЕЛНАТА КУЛТУРА²

Резюме

Текстът разглежда процеса на модернизация като преобразуване на утвърдени когнитивни модели. Подчертава ролята на рационалността в процесите на промяна и тяхната динамика, за епистемологичната власт като фундаментална категория за разбиране на съвременната реалност. Разгледан е проектът на Мишел Фуко за модернизиране на традицията на Просвещението, свързан с идеите на Имануел Кант и методологическия nihilism на Ницше. Представена е трансформацията в контекста на съвременната когнитивна култура и критично е разгледан характера на епистемологичната власт в съвременния свят. Текстът поставя проблемната тема за отношенията между теория и факт.

Ключови думи: власт, влияние, подчинение, когнитивност, рационалност, истина, модерност

Едно от измеренията на модернизацията е разбирането за ролята на науката в културно организирания свят.

Под „модерност” в най-общия случай се разбира културният аспект на социалната история, свързана с християнската традиция в Европа, обособяваща този стадий от езическите средиземноморски цивилизации, а в частния³ – просвещенски тип култура: философските, политическите и научните характеристики на социалното развитие и прогрес в периода на новото време, породили специфичен тип цивилизация. Франкфуртската философска школа, сред най-авторитетните в изследването на проблематиката, извежда като водещ аспект на понятието най-вече просвещенския проект за рационализъм, *идеалът за въплъщение на научните постижения в действителността*. Той става предмет на методологическо осмисляне, на дискусията за модерността и постмодерността. Като влиятелни в обществознанието се утвърждават две познавателни тенденции, насочени към два типа водещи проблеми на модернизация:

За модернизацията като динамика на реалиите (институции и

1 mayorus@gmail.com

2 Рад саопштен на скупу *Традиција, модернизација и идентитети VIII: Анализа резултата истраживања у области традиције и модернизације идентитета на Балкану*, која је одржана 9. јуна 2017. године на Филозофском факултету у Нишу.

3 Проектите на модерността са свързани с множество социо-културни иновации: ренесансовото поставяне на човека в центъра на света и бароковият идеал; проектът на Реформацията и Контрареформацията за връзката между човешкото и божествено измерение; немският идеализъм и социалните проекти; националната държава, техническият прогрес и капитализма, качествената промяна в изразителните и изобразителни прояви на творчество. Рационализмът на Просвещението е един от тях.

организации), с подчертано структурно-социологически характер;

за динамиката в културните нагласи (връзка субект-обстоятелства) в развитието от история към съвременно, с подчертано процесуално-психологически характер.

Дали обществото ще бъде разбирано през конструирани социално свят или през начините за неговото преживяване като специфични за настоящото битие с неговите особености, основните *смислови опори за модернизация са свързани с категориите „рационалност” и „власт”, разгледани през призмата на състоянието „съвременност”*.

Постмодерната познавателна ситуация води до развитие на различни подходи, идейно свързани с критическата методология: философския ниҳилизъм, философия на живота и екзистенциализма, феноменологията, които обогатяват критическия метод в наукознанието и подпомагат прехода към нова формализация на мисловността. Тази нова ситуация сменя трикомпонентната кантова идея за култура (наука – морал – изкуство), като изгражда валенции за връзка между културните сфери чрез вътрешносистемна интеграция в полето на единната култура. Развива политически идеи преимуществено с фокус върху на проблема за връзката между общностни цели, властни отношения и средства за реализацията им. Така в изходната триада ‘цел – ценност – средство’ настъпва нова трансформация. Ако просвещенският модел акцентира върху целите на господството, модернизацията премества този *акцент към средствата за упражняване на власт*, към политическата технология (по подробно виж: Русева, 2003). Зигмунт Бауман отбелязва като една от характеристиките на съвременността и специфика на постмодерната етика, че средствата се явяват и цел, и ценност, вместо да се субординират с тях (Бауман, 2001).⁴

МОДЕРНИЗАЦИЯТА КАТО РАЗВИТИЕ НА ПРОСВЕЩЕНСКАТА ПОЗНАВАТЕЛНА ТРАДИЦИЯ. МИШЕЛ ФУКО

Самоосмисляне на времето като съвремие

Критическата тенденция за разглеждане на познанието в единство с волята и полагането на мисленето в качеството му на практически принцип са в основата на просвещенската познавателна традиция. *Феноменът Просвещение се състои в голяма степен в начина на заговаряне по темата за познанието*. Един от дискурсите, белязал този етап и породил съвкупни културни следствия е типът *самоосмисляне на времето под формата на съвремие*. Мишел Фуко подновява проблема за просвещенството, чрез своеобразно завръщане към темата.⁵ Част от тази традиция е въпросът „Що е Просвещение?” на

4 Спецификата на глокалността в категорията „периферия” и в контекста на модерната политическа история на Балканите разглежда: Митрович, 2010.

5 Възобновява традицията от XVIII век, периодичните издания да се допитват до

периодичното немско издание *Berlinische Monatschrift*, което публикува през декември 1784. г. и знаменития отговор на Имануел Кант. От тогава в познанието „е повдигнат един въпрос, на който модерната философия не е била в състояние да отговори, но от който никога не съумяла да се освободи“.

Фуко отбелязва, че за пръв път философското мислене разсъждава за своето настояще не през призмата на специфики на епоха, разпознаване на тенденции за предстоящото или знаци за преход към новото. Кант „Търси различие: какво различие въвежда днес по отношение на вчера?“ По оценката на Фуко, предписанието на Кант е свързано не толкова със стремеж, а с „изход от състояние“, състоянието на непълноценност. Изменението ли промяната (*Aufklärung*) в културно-критическата теория на Кант касае придвижването на целия човешки род към по-добро. Просвещенският изход, за който говори, е колкото колективно, толкова и персонално усилие, свързано с градивната сила на знанието. „Дързостта на познанието“ на Кант бележи единството между волята и рационалността, ценността и целта, като осмислен двигател на разгръщане едновременно на личността и на общността.

Две форми на употреба на разума във връзка със свободата и подчинението

Мишел Фуко откроява в просвещенския модел на Кант „две съществени условия за излизането на човека от неговото непълнолетие. И те са едновременно духовни и институционални, етически и политически.“ „Първото от тези условия е ясното разграничаване на това, кое е свързано с подчиняването и кое с употребата на разума.“ Кант диференцира сферите на господство на и над разума. *Публичната му употреба е свободна, а частната – подчинена.*

Под частна употреба Кант разбира човекът в обществени условия, със своя социална роля и функции. В този случай, той действа съобразно конкретната си позиция, по определени правила и с оглед на определени цели, което го прави зависим. Като причастен към общността, в ситуация на свързаност с единството на общността⁶ човекът разсъждава с оглед на подчинената си роля. Това е сферата на човешките задължения. Човекът като част човечеството (в себе си), като разумно същество реализира публичната употреба на разума. В това си качество, той не се явява като част от конкретния обществен интегритет, а като част от разумното човечество. Обвързан е с друг тип отношения, не на зависимост, а на представителство. Това е сферата на дълженство към човешкия род, необслужваща конкретни жизнени цели и тук личната свобода на мислене се разкрива.⁷

публиката по значими проблеми: Foucault, 1984. Виж също: Фуко, 1997.

6 Терминът „единство на общността“ е на Паул Наторп, който го извежда от неокантиански позиции. В конкретния контекст намирам, че обозначава точно както идеята на Кант, така и оценката на Фуко за нея.

7 „... а човекът – доколкото се е издигнал само заради своето достойнство и своята

В своите Критики Кант разглежда човек като притежател на ноуменалното (като интелигибилна същност, проявяващо се) и на феноменалното (обвързано дълженствуващо „трябва“) като основа на практически-поведенческата му изява. А философията като наука за човешките мисли, представи и действия. Тя разглежда човека като „съставен от две части от различен вид“ – такъв, какъвто е, според естествените му дадености, като сетивност и разсъдък и такъв, какъвто трябва да бъде, според морала и свободата като разум и свободна воля (Кант, 1994: 85). «Човекът трябва да се определя по отношение на два съвсем различни свята» - земен свят и царство на нравите. Разсъдъчната способност е активна, «всички негови представи и понятия са негови творения» функционираща в сетивния свят. Разсъдъкът свършва там, където свършва човекът. Разумът обаче, надхвърля човека, устремен е към съвършенството, «Следователно моралността не е разсъдъкът, а това, което прави човека човек.» Моралът свършва там, където свършва човечеството (Кант, 1994: 85).

Въпросът, който изследва Фуко е как свободният разум намира публична употреба и стига до заключение, че промяната, която цели да постигне. Просвещението, не се свежда до „общ процес, засягащ цялото човечество; не трябва да се схваща само като задължение, предписвано на индивидите: сега *Aufklärung* се оказва *политически проблем*.” Потвърждение на политическия дискурс в просвещенската културно-критическа теория откриваме в разсъжденията на Кант: „Просвещение на народа означава публичното му поучаване, относно неговите задължения и права с оглед на държавата, към която принадлежи” (Кант, 1994: 105).

Оценката на Фуко за просвещенския проект на Кант, го обвързва с конкретния контекст и историчност, но сам той продължава с адаптиране на проблематиката към променените условия, настъпили след края на XVIII век. Тази дискусийност около новите контексти на просвещенския модел, непрекъсващите актуализации за изхода от стадия на „юношеството” на човечеството и влиянието на разума, както и въпросите на следващото време, осъвременяващи го със себе си, представлява непрекъснат процес от културни проекции на просвещенската философия на познанието.

„Мисля, че новостта на този текст е рефлексията върху “днес” като различие в историята и като мотив за една особена философска задача... И замислен по този начин, струва ми се, че в него може да се разпознае една изходна точка: ескизът на нещо, което би могло да бъде наречено нагласа на модерността” (Фуко, 1997: 48). Вместо обособяване на пред- и постмодерен период, Фуко приема за конструктивно да се изследва нагласата към модерност и нагласата за съпротива срещу нея, съпътствали целия процес.

независимост от всичко, което не е закон – трябва да се определя просто чрез самия себе си” (Кант, 1994: 87). Автономността Кант разглежда на това равнище в най-строг смисъл като свободна и необвързана със света на явленията (виж Кант, 1993: 63).

Властта за поддържане на социалния порядък и властта за разкриване на истината в съвременния свят са два съществени фактора за израждане на актуална идентичност и формиране на чувството за реалност. Тези съвкупни власти задават стандартите за адекватност в поведението и вариативността от избори за съвременния човек. Явяват се регулатори в осъвременяването на субекта с утвърдените практики и истини на дисциплинираното общество, гарантиращи сигурност; очертават възможните граници за автентична субективна автономност. Властта на политическия порядък и властта на епистемологията, налагат режим на реалност под формата на „критика, упражнявана с цел необходимо ограничаване“, гарантираща сигурност и мотивирана чрез приемственост с просвещенската традиция. Този тип механизми, по оценката на Фуко, изграждат негативна връзка с образците, родеещи се с просвещението. Превръщат ги в стагниращ шаблон, своеобразен „шантаж“, основан на просвещението.⁸ Фуко описва неговия механизъм като опростенческо разбиране, сведено до приемане или отхвърляне, рационализъм и антирационализъм, избор между правилно и неправилно, добро и лошо и други „диалектически“ нюанси“ в препратките към просвещенската традиция. Повърхностното представяне на такава приемственост, по негова оценка, поражда политическото следствие на *съвременния авторитаризъм*. Проявява склонност да смесва хуманизъм и просвещенство, което също се явява спекулативен елемент и некоректна връзка.

Модернизацията като освобождаване на знанието от властовата му функция

Модернизацията като търсения в посока разширяване на свободата или оптимално организираното институционално общество, всъщност очертават *удовлетворителните форми на подчинението*. Те се обосновават чрез връзката с просвещенската традиция, разглеждана процесуално-исторически, като съвкупност от характерни черти на епоха и мотивирана ценностно-етически. Такова доминиращо разбиране на просвещенския модел, най-вече „като съвкупност от политически, икономически, социални, институционални и културни събития, от които все още до голяма степен зависим“;⁹ вместо изследване пряката връзка на прогреса на истината и историята на свободата, Фуко посочва като негативна и непродуктивна тенденция за съвременната ни реалност.

Въз основа на преосмислена приемственост с класическата критическа традиция и негативна критика на доминиращия постмодернистки модел за неговото историческо разбиране, довела до власт

8 Отчетени от Фуко негативни проявления на нагласата към модерност.

9 Тази утвърдена насоченост и „привилегирована област на анализ“, Фуко „с лекота“ определя като „шантаж“ на Просвещението.

за разкриване на истината, Фуко очертава няколко специфики, които представят просвещенската традиция в нова светлина. *Предлага нов тип разбиране за просвещенството, поставящо знанието извън властовата му функционалност:*

Аргументира непродуктивността на традиционното прицесуално-хронологично разбиране на просвещенството и го замества със същностно.

Извежда значимостта на знанието като ориентир, снемаш универсална същност в съвременни проявления и същевременно задача или, както го определя Тейлър „приемственост-чрез-трансформация“;

Представя го като „нагласа“, „тип отношение към актуалността“, изразяваща се в „постоянна критика на нашето историческо битие“ с оглед на неговата зрелост.

Методологическото решение на Фуко е промяна на гледната точка. Изтъква се като възможност вместо да се търсят стадиални разграничения в периода на модерността, включително постмодерна епоха, границата на разбиране да бъде поставена между *нагласата към и срещу модерността*. Фуко счита за продуктивно „да се потърси как нагласата на модерността още от формирането си се е оказала в борба с нагласите на „контра-модерността“, „Като цяло целта е критиката, упражнявана във формата на необходимо ограничаване, да се преобразува в практическа критика във формата на възможно преодоляване.“

Придвижването към зрелостта на човечеството, каквато е просвещенската задача, предполага „пряка връзка на прогреса на истината и историята на свободата“. Това означава автентична критика на реалността и недопускане на елементаризирано налагане на установена представа за модерно и немодерно като правилно и неправилно, етично и неетично, провъзгласяването му за хуманно и пр. Това означава рефлекс за недопускане *самото просвещенство да се превърне в стагнираща критиката догма*. Водещ за нагласата към модерност е „принципът на критика и постоянно създаване на нас самите“ като автономни субекти.

ПОЗНАВАТЕЛНАТА МОДЕРНИЗАЦИЯ СЛЕД „КРАЯ НА ЕПИСТЕМОЛОГИЯТА“

От края на ХХ век става доловим процес към преосмисляне на научното познание от гледна точка на цялостния културен модел на съвременността. Изгражда се алтернативна перспектива, основана на класическия критически подход в актуализиран прочит. Чарлз Тейлър очертава новата познавателна ситуация с критична оценка на възможните перспективи в своите Философски аргументи и поспециално във въвеждащата част *Преодоляване на епистемологията* (Taylor, 1995). Неговите идеи насочват и към необходим аналитичен прочит на Мишел Фуко за *модерността като универсална същност и съвременно състояние* (Foucault, 1984). Защитата и критиката на епистемологичната традиция оформя посмодерната дискусия, от кон-

курентната дискурсивна рамка на която излизат „редица автори, които са се самоопределили по отношение на определен прочит на Ницше“. Най-представителни за тенденцията са идеите на Мишел Фуко¹⁰. Тъкмо те, според оценката на Тейлър, формират значима тенденция в преодоляване на епистемологията. Като основна отлика на това направление може да се посочи *критиката на съвременното състояние на познанието във връзка с властта и властните отношения*.

Съвременната познавателна култура се отличава със стремеж към преминаване отвъд границата на епистемологичната методологическа рамка, самата тя – утвърдена в продуктивен познавателен модел след 60-те г. и до края на ХХ век като контратеза на нормативизма в обществознанието. Чарлз Тейлър очертава трансформациите, свързани с *преодоляване на епистемологичната традиция* и ги свързва с няколко основни характеристики:

Разбиране на човека като знаещ агент, което подчертава действения характер на познавателната активност;

Отхвърляне на морала, основан единствено на инструментална причина като например утилитаризма;

В обществознанието – с отхвърляне на атомистичните и редуционистките причинни теории, кореспондиращи с грубия материализъм;

В политическата теория – с равноотдалеченост от съвременните форми на консерватизъм и революционистките теории за свободата.

Контекст на промяната в типа познавателна култура

Господството на логическия емпиризъм е свързано с приоритета на научната сигурност (достоверност) над ценностните основания (правилност). *Модерната епистемология* се развива в спора за положителната или отрицателна връзка между познаващ и познавано. Доверието към способности на ума отстъпва пред доверието към външната реалност. С позитивния обрат се осъществява изместване на връзката от несигурното мнение към реда на неизменното. Науката се формира на принципа на необходима сигурност, а тя се свързва с рефлексивната яснота чрез единство между външната реалност и вътрешната, която тя предизвиква в нас. Тъждествеността помежду им следва да се осъществи посредством надежден метод. Като начини за постигане на яснота и сигурност по отношение на нашето мислене и неговите формални операции се оформят *езиковите представителства и поведенчески прояви*. Значимостта на формалните проявления е свързана с търсенето на „разумна сигурност“ вместо класическият рационализъм, извеждан от ценностни основания.¹¹

10 Както и някои постструктуралисти, например Дериде.

11 Това личи, както посочва Тейлър, в прилагането на теорията на рационалния избор към етични проблеми или компютърното моделиране на мисленето.

Мишел Фуко изтъква като актуална специфика налагането на своеобразен „режим на истината”.¹² Безучастността на знанието към властта (ценностна неутралност) днес се е трансформирала в епистемологична власт за разкриване на истината. Съвременния свят се самоосмисля чрез разнообразни, рафинирани или явни, форми на властни влияния на знанието. Тейлър с основание извежда тази критична оценка като нео-ницшеанска, продължение на прозренията на Ницше за потенциалите на езика да налага цел на нашия свят, за теорията като вид насилие и „епистемичния контрол като част от унифицирането чрез истината, систематизираща обществен ред.” Критиката намира методологическа приемственост с nihilизма, съдържателно и методологически демонстрирани от Мишел Фуко в неговия прочит на кантовия отговор на въпроса „Що е Просвещение?”.

Човекът като самоизграждаща се същност

След „края на субективността”, едно от постиженията на модерната епистемология, индивидуализмът и свободата кореспондират не толкова на територията на етиката, колкото на естетиката. Утвърждава се като неотменимата привилегия „на всеки живот и текст да осъществи своите собствени трансформации, което означава правото да се измисли”. Фуко посочва, че самият човек днес е до някъде определен от просвещенството и неговата задача не е да охранява някакво „същностно ядро на рационалността”, а да актуализирана и селектира неговата приложимост за собственото *самоизграждане*.

Нагласата на модерността Фуко свързва с естетиката на съществуването, която включва търсещо преживяване, едновременно чувствително към настоящето и експериментиращо с неговите възможности. Като субект на своята свобода, модерният човек се изобретява, експериментирайки с нейните граници и възможности. И, въпреки че, позовавайки се на Бодлер, Фуко подчертава, че „...тази игра на свободата с реалното, целяща неговото преобразяване, това аскетично изработване на себе си не могат да имат място в самото общество или в политическото тяло.” и остават територия на изкуството, неокултурата дава доказателства за точно обратното. А и според самия Фуко, нагласата за модерност се явява „историко-практическо изпробване на границите, които можем да преминем, а следователно като наша работа над нас самите в качеството ни на свободни същества”. Това разбиране се явява вариация на кантовата теза за практическо предназначение на разума или дълженство на човека като притежател на разум и свобода, за самоосъществяване.¹³

12 Оценка на Фуко, цит по: Taylor, 1995: 17.

13 „... разумът повелява сам за себе си и независимо от всички явления, какво е длъжно да стане... понеже този дълг лежи изобщо преди всеки опит в идеята на един разум, който определя волята чрез априорни основания“ (Кант, 1974: 52).

Критиката, ориентирана към истината на разума, в постмодерната познавателна култура постепенно се измества към върховенството на волята. Друг аспект на модерната идентичност, породил културно състояние, е *пренасочването на доверието от разума към волята*, издигане ролята на волунтаристичната телеология и съответстващата я епистемологична гледна точка.

Просвещението като непрекъснат процес на модернизация, в своята цялост предполага да бъде мислено и разбирано като единство от три измерения, които се допълват – 1) процес, засягащ цялото човечество, 2) задължение, предписано на индивидите и 3) политически проблем. Последният предполага решения „на въпроса как употребата на разума може да придобие публичност, необходима за нея”, как да бъдат съчетани строгостта на подчинение на обществения ред и “откритата дързост” на познанието.

Приемствеността с просвещението изисква формиране на тип отношение не към самото просвещение, а към *актуалността*. В неговият обхват според Фуко попада принадлежност към ценностен избор чрез личен доброволен избор на съпричастие с него; формиран начин на мислене и усещане, а също начин на действие и поведение, който *едновременно бележи някаква принадлежност и се представя като задача*. Същностно проявление на рационалността се явява една „постоянна критика на нашето историческо битие”.

ДИНАМИЧНА ВРЪЗКА МЕЖДУ КРИТИКА И ИСТОРИЯ

Ако приемем, че се намираме в състояние „след края на епистемологията”, реактуализирането на разума следва да възстановява прекъснатият дискурс за актуалното състояние на социалната зрелост. Фуко предлага кантианска рефлексия върху актуалността, разположена в отношение към нагласата за зрелост (просвещение) и критическата способност. Извежда основни нейни проявления като синхронизиране между воля, авторитет и употреба на разума. Съвременна социална зрелост се явява способността за ясно разграничение между сферите на валидност на авторитетите – организации, институции, лидери, мислители и областите, в които е уместно да използваме разума си.

Този тип умения за актуализация са в същото време и проявления на уменията за самоизграждане. Представяват способност за съчетаване на разчитането на факта, процеса и задачата в потока на социалната практика. Индивидуалното самоосъществяване следва да се съчетава с осъзнатия принос към подкрепа на споделена обща тенденция за промяна. Това предполага актуална чувствителност за сферите на сувереност и сферите на взаимодействие. Разумното социално проявление изисква разбиране за обхвата от проявления, в които субектът се явява елемент и обхвата от проявления, в които се явява агент – разпознаване на зоните на автономност и включеност.

„Дързостта да знаеш” в съвременния свят предполага зрелост в проумяването на актуалното битие, с присъщите му едновременно явяващи се духовни и институционални, етически и политически измерения. Политическият елемент на тази зрелост предполага разграничаване на това, кое е свързано с подчиняването и кое – с употребата на разума, частната и публичната разумност.

Методологическият нихилизъм, развиващ класическата критическа тенденция, представен в идеите на Мишел Фуко, формира алтернативна тенденция за познавателна модернизация. Представя комплекс от състояния и свързани с тях процеси на различни равнища на проявление на реалността, изискващи разбиране чрез осмисляне в отношение на познание и политика. Категорията „съвременност” е представена като процес на непрестанно осъвременяване, положено в широк културен контекст и с присъщи механизми за това.

Аналитичният модел за разбиране на съвременността, която Мишел Фуко изгражда, може да се изрази с тезата, че *съвременната познавателна култура е по необходимост и политическа, съвременната политическа култура е по необходимост и познавателна*. Тъкмо тази необходимост е едновременно конструктивна по отношение на съвременността и културнотворяща бъдеще. Методологическият потенциал на този подход го различава както от позитивизма, така и от институционалния постмодернизъм, а и в по-малка степен – от постмодернизма на свободата. Този потенциал се състои в подхода за неотделима свързаност между познание и политика, произтичаща от културната им функционалност. С оглед на такъв подход, науката не може да се мисли дисциплинарно, а политиката приложно. Те се явяват специализирани прояви на актуализация на културата и като такива се проявяват като съвкупен социален феномен, пораждащ значими процеси на сигурност и свобода, състояние и промяна, но най-вече на възможност за желан и управляван баланс помежду им.

ЛИТЕРАТУРА

- Бауман, З. *Постмодерната етика*. С., 2001.
- Кант, И. *Основи на метафизиката на нравите*. С., 1974.
- Кант, И. *Критика на практическия разум*. С., 1993.
- Кант, И. *Спорът на факултетите*. С., 1994.
- Митрович, Л. *Преходът към периферен капитализъм*. С., 2010.
- Наторпъ, П. *Социална педагогика. Теория възпитания воли на основе общности*. С.-Петербург, 1911.
- Наторпъ, П. *Философская пропедевтика*. Москва, 1911.
- Русева, М. „Отношението цели – ценности между класика и моделност в социалнофилософската теоретична мисъл и методологическото му полагане в социологията“. В Сб. Диоген. Ценности и ценностни ориентации, 93-118. В. Търново, 2003.
- Фуко, М. *Думите и нещата*. София, 1992.

Фуко, М. *Просвещение и критика*. С., 1997.

Foucault, M. "What is Enlightenment?". In *The Foucault Reader*, New York: Rabinow, P. ed., 1984.

Taylor, C. *Philosophical Arguments*. London, 1995.

Maja Ruseva

MODERNIZATION OF THE COGNITIVE CULTURE

Summary

The text discusses the process of modernization – a trend which has transformed the existing cognitive models. It emphasizes the role of rationality; power and modernity as the fundamental categories of the contemporary understanding of reality. It also discusses Michel Foucault's project of modernization of the tradition of the Enlightenment which is based on the ideas of Immanuel Kant. The text presents the transformation of the context of contemporary cognitive culture. It also criticizes the character of the epistemic power. The text discusses the change in the relations between theory and fact.

Key words: power, influence, submission, cognition, rationality, truth, modernity.

